

MUUSIKA AINEKAVA

*Gümnaasiumiaste, 10.–12. klass
3 kursust, 35 tundi kursuse kohta*

I. Õppeaine üldalused

1. Valdkonnapädevus

Muusikaõpetus kuulub kunstiainete valdkonda ning toetab õpilase esteetilise taju, loovuse, kultuuriteadlikkuse, koostööoskuse ja eneseväljendusoskuse kujunemist. Muusika on korraka kunstiline, sotsiaalne ja kultuuriline nähtus, mille kaudu õpilane õpib mõtestama iseennast, teisi inimesi, ühiskonda ja kultuuripärandit.

Gümnaasiumi muusikaõpetuse eesmärk ei ole üksnes teadmiste edasiandmine muusikaloost, vaid teadliku kuulaja, aktiivse osaleja ja iseseisvalt mõtleva noore kujundamine. Õppes seotakse ajalooline käsitlus nüüdisaegse muusikaelu, digikultuuri ja õpilase isikliku kogemusega.

2. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Õpilane:

1. väärtustab muusikat kui inimkultuuri olulist osa ning mõistab selle rolli identiteedi, kogukonna ja ühiskonna kujundajana;
2. tunneb põhilisi muusikaloo ajastuid, žanreid, väljendusvahendeid ja olulisemaid autoreid ning oskab neid seostada kultuuriloolise taustaga;
3. kuulab muusikat teadlikult, kirjeldab, võrdleb ja analüüsib muusikanäiteid, kasutades asjakohast muusikasõnavara;
4. osaleb aktiivselt musitseerimises – lauldes, pillimängus, liikumises, improvisatsioonis või omaloomingus – vastavalt oma võimetele;
5. tunneb Eesti muusikakultuuri, laulupeotraditsiooni ja rahvusliku muusika kujunemist ning oskab näha Eesti ja maailma muusika seoseid;
6. kasutab digikeskkondi eesmärgipäraselt muusika kuulamiseks, otsimiseks, analüüsimiseks, loomiseks ja esitamiseks;
7. mõistab autoriõiguse põhimõtteid ning järgib neid muusikategevustes;
8. oskab seostada muusikat vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse heaoluga ning teab muusikaga seotud edasiõppimise ja töö võimalusi.

3. Gümnaasiumi lõpuks õpilane:

1. tunneb keskaja, renessansi, baroki, klassitsismi, romantismi ning 20. ja 21. sajandi muusika põhitunnuseid;
2. eristab muusikanäidete põhjal ajastuid, žanreid, koosseise ja väljendusvahendeid;
3. analüüsib muusikat suuliselt ja kirjalikult ning põhjendab oma hinnanguid;
4. rakendab õpitut praktilistes tegevustes: laulmises, pillimängus, omaloomingus, rühmatöös ja esitlustes;

5. väärtustab Eesti muusika- ja kultuuripärandit, sh pärimusmuusikat, laulupeotraditsiooni ja professionaalse muusikakultuuri kujunemist;
6. kasutab digivahendeid teadlikult ja eetilisel ning oskab hinnata info usaldusväärsust.

4. Õppe korraldus ja põhimõtted

1. Õpe ühendab kuulamise, analüüsi, musitseerimise, loovtegevuse ja refleksiooni.
2. Igas kursuses käsitletakse nii muusikaloolist ainet kui ka õpilase praktilist osalust.
3. Õpetaja teeb repertuaari ja töövormide valikul ruumi õpilaste huvidele, piirkondlikule eripärale ja aktuaalsele muusikaelule.
4. Võimalusel kasutatakse õppekäike, kontserdikülastusi, virtuaalseid muusikaüritusi, kohtumisi muusikutega ning kooliüleseid projekte.
5. Õppeprotsessis kasutatakse vajadusel nii individuaalset kui ka rühmapõhist diferentseerimist.

5. Lõiming ja läbivad teemad

Muusikaõpetus lõimub eesti keele ja kirjanduse, ajaloo, ühiskonnaõpetuse, kunsti, kehalise kasvatus, võõrkeelte ning digipädevuse arendamisega. Läbivad teemad on kultuuriline identiteet, väärtused, tehnoloogia ja innovatsioon, teabekeskond ning tervis ja heaolu.

6. Hindamine

Hindamine on õpitulemuspõhine ja läbipaistev. Hinnatakse nii teadmisi kui ka nende rakendamist. Üksnes faktide teadmine ei ole piisav; oluline on oskus kuulata, võrrelda, põhjendada, luua ja osaleda aktiivselt tunnis. Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga enastjuhtivaiks õppijaiks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi tuua õppe ajal esile oma edusamme, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Neile võimaldatakse erinevaid viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktsepteerimiseks.

1. Hindamisvormid võivad olla: kuulamistest, essee või arvustus, esitus, referaat, plakat või digitaalne ülevaade, praktiline musitseerimine, omalooming, rühmatöö, projekt, eneseanalüüs.
2. Õpilane teab ette, mida hinnatakse, mis on kriteeriumid ja kuidas kujuneb kokkuvõttev hinne.
3. Kirjalikes töödes hinnatakse eelkõige sisu, loogikat, argumentatsiooni ja mõistete korrektset kasutust.
4. Praktilistes tegevustes hinnatakse eeskätt osalust, arengut, koostööd, loovust ja ülesande eesmärgipärast täitmist.
5. Kaas- ja enesehindamist kasutatakse regulaarselt, kuid need ei asenda õpetaja professionaalset hinnangut.

Soovituslik kokkuvõtva hindamise proportsioon kursuses: 50% teadmised ja analüüs, 20% praktiline musitseerimine või loovtöö, 20% iseseisev või rühmapõhine rakendusülesanne, 10% õppeprotsessis osalemine ja refleksioon. Vajadusel võib õpetaja proportsioone kohandada, kui see on enne õpilastega kokku lepitud.

7. Õppekeskkond

1. Muusikategevuseks sobiv ruum ning võimalusel teisaldatav mööbel rühmatöök;
2. klaver või digitaalne klahvpill, helisüsteem, projektor, internetiühendusega arvuti;
3. võimalusel rütmi- ja harmooniapillid, noodimaterjalid, salvestus- ja noodistusprogrammid;
4. ligipääs voogedastusplatvormidele, digitaalsele õppevarale ja vajadusel kõrvaklappidele;
5. võimalus osaleda kontsertidel, muuseumikülastustel või virtuaalsetel muusikaüritustel.

II. Kursused

Muusika I kursus – Uusaegse helikeele kujunemine

Kursus annab ülevaate muusika olemusest ning keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi kujunemisest. Fookus on ajastute võrdlemisel, muusika väljendusvahendite mõistmisel ja teadlikul kuulamisel.

Õppe-eesmärgid

Kursuse lõpul õpilane:

1. selgitab muusika rolli ja tähendust inimkonna ajaloos ja eri ajastutel;
2. eristab ja võrdleb keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi muusika põhitunnuseid, muusikavorme, žanreid ja väljendusvahendeid; põhjendab oma arvamust teadmiste ja muusika oskussõnavarale toetudes; seostab neid ajastu maailmapildi ja kultuurikontekstiga;
3. selgitab muusika väljendusvahendite – meloodia, rütmi, tempo, dünaamika, tämbri, harmoonia, vormi ja faktuuri – kasutust eri ajastute muusikas;
4. leiab ja hindab infot allikakriitiliselt: koostab essee, referaadi, muusikaürituse arvustuse või lühiuurimuse, kasutades IKT võimalusi;
5. kirjeldab muusikaga tegelemise võimalusi, seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga, tutvub muusikaga seonduvate elukutsete ning õppimisvõimalustega;
6. kasutab muusikat kuulamisel eesmärgipäraselt digikeskkondi ja -rakendusi;
7. mõistab autoriõiguse põhimõtteid ja järgib neid muusikategevustes;
8. leiab seoseid paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri vahel ning tunneb vanamuusikaga seotud Eesti heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ja muusikaelu sündmusi;
9. väärtustab muusikat kui kultuuripärandi osa ning seostab muusikaga tegelemist isikliku arengu ja kultuurilise eneseväljendusega.

Õppesisu

Muusika mõiste, muusika teke ja olemus. Muusika roll vanadel kultuurrahvastel. Muusika väljendusvahendid: meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika, harmoonia, vorm, faktuur.

Keskaeg. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Gregooriuse laul, missa ülesehitus, mitmehäälsuse ja noodikirja kujunemine, rüütlikultuur ja pillid.

Renessanss. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Polüfoonilise muusika areng, ilmalik laul ja seltskonnamuusika, instrumentaalmuusika, reformatsioon ja muutused

kirikumuusikas. Žanre tutvustatakse valikuliselt heliloojate loomingu näidete kaudu muusika kuulamise põhjal.

Barokk. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Kontsertstiil, õukonnamuusika, ooperi kujunemine, kirikumuusika uued žanrid: kantaat, oratoorium, passioon. Instrumentaalmuusika areng – uued vormid ja žanrid ning pillid. Žanre tutvustatakse valikuliselt heliloojate loomingu näidete kaudu muusika kuulamise põhjal. Heliloojad: Claudio Monteverdi, Antonio Vivaldi, Georg Friedrich Händel ja Johann Sebastian Bach.

Klassitsism. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Instrumentaalmuusika vormid ja žanrid, klassikalise sümfooniaorkestri kujunemine, ooperi areng. Viini klassikutest heliloojad: Franz Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven. Žanre tutvustatakse valikuliselt heliloojate loomingu näidete kaudu muusika kuulamise põhjal.

Vanamuusika Eestis. Ansambliid Vox Clamantis, Hortus Musicus, Rondellus; varasemast muusikast inspireerunud Eesti heliloojad – Arvo Pärt, Cyrillus Kreek, Urmas Sisask jt; festivalid – nt Viljandi, Haapsalu ja Tartu vanamuusikafestival.

Mõisted

Muusika üldmõisted ja väljendusvahendid: muusika väljendusvahendid; vaimulik ja ilmalik muusika; ansambli muusika; kammer- ja orkestrimuusika; sümfooniline muusika.

Keskaeg: gregooriuse laul; missa; neuma; organum; rüütli laulik; motett; reekviem.

Renessanss: polüfoonia; kaanon; madrigal; reformatsioon; luteri koraal.

Barokk: ooper; aaria; kantaat; oratoorium; passioon; concerto grosso; soolokontsert; süit; prelüüd ja fuuga; homofoonia.

Klassitsism: sümfoonia; keelpillikvartett; sonaat.

Praktiliste tööde valik

1. Rühma- või individuaalne töö muusika väljendusvahendite eristamiseks ja iseloomustamiseks: kuulatakse kahte eri stiilis muusikapala, iseloomustatakse kahte kuni kolme muusika väljendusvahendit.
2. Keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi ajastu muusikanäidete eristamine, iseloomustamine ja võrdlemine individuaal- paaris- või rühmatööna, oma arvamuse põhjendamiseks.
3. Muusika kuulamistestid, kirjalikud tunni- ja kodutööd.
4. Paaris- või rühmatöö: lühiuurimuse koostamine valitud teemal.
5. Õppekäigud muusikaga seotud paigadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised ja asutused.
6. Arvamuse avaldamine või arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus) ja/või õppekäikude kohta.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. eristab ja võrdleb keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi üldkultuurilist tausta, loob seoseid varasemate aegade ja nüüdisaja muusikakultuuri vahel ning mõistab muusika rolli eri ajastuil;

2. eristab muusikanäidete varal keskaja, renessansi, barokiajastu ja klassitsismi muusikat; põhjendab oma arvamust, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
3. kasutab musitseerides kursuse käigus omandatud muusikateadmisi ja -oskusi;
4. valib endale meelepärase muusikaga tegelemise viisi – laulmine, pillimäng, kuulamine, analüüs, omalooming;
5. hindab oma kogemust ja arengut ning oskab seda reflekteerida ja kaaslastega jagada;
6. laulab ühehäälsed laule kooli üritustel ja/või klassitunnis; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
7. väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni; on laulupidude traditsiooni edasikandja, kuulaja või koorilauljana ning analüüsib kogetut;
8. leiab seoseid paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri vahel; teab Eesti heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ja muusika suursündmusi;
9. väljendab oma seisukohti suuliselt ja kirjalikult, põhjendab neid ning arvestab arutelus erinevate vaatenurkadega;
10. tegutseb muusikalises tegevuses koostöiselt, vastutab oma panuse eest ning annab ja võtab vastu konstruktiivset tagasisidet.
11. tunneb autoriõiguse põhimõtteid ning järgib neid muusikategevustes.

Valdkond	Õpitulemused kursuse lõpul	Õppesisu	Näited õppetegevustest ja hindamisest
Muusika põhialused	selgitab muusika põhimõisteid ja väljendusvahendeid; kasutab põhilist muusikasõnavara	muusika mõiste, teke ja funktsioon; meloodia, rütm, tempo, dünaamika, tämber, harmoonia, vorm, faktuur	mõistekaart; lühikuulamine; sõnavaratest
Keskaeg	iseloomustab keskaja kultuuriruumi ja muusika tunnuseid; tunneb gregooriuse laulu ja varase mitmehäälsuse põhijooni	kirikukultuur, gregooriuse laul, missa, noodikirja kujunemine, rüütlikultuur, pillid	kuulamisülesanne; mini-esitlus; seoste loomine ajalooa
Renessanss	võrdleb renessanssi keskajaga; tunneb polüfoonia, humanismi ja ilmaliku muusika tugevnemise tunnuseid	humanism, polüfoonia, vokaalžanrid, madrigal, tantsud, pillimuusika areng	võrdlustabel; kuulamisanalüüs; rühmatöö
Barokk	tunneb baroki muusika põhijooni ja tähtsamaid žanre; seostab helikeelt ajastu maailmapildiga	ooperi sünd, oratoorium, kontsert, fuuga, basso continuo, heliloojad ja tähtteosed	helilooja portree; digitaalse ajajoone koostamine
Klassitsism	eristab klassitsismi esteetikat ja vormiloogikat; tunneb sümfoonia, sonaadi ja keelpillikvarteti tähendust	Viini klassikud, sümfoonia, sonaadivorm, kammermuusika, ooper, avaliku kontserdikultuuri kujunemine	kuulamistest; kontserdiarvustus või virtuaalne arvustus

Valdkond	Õpitulemused kursuse lõpul	Õppesisu	Näited õppetegevustest ja hindamisest
Praktiline musitseerimine	osaleb laulmises, pillimängus või rütmilises kaasmängus vastavalt oma võimetele	ajastuid illustreeriv repertuaar, lihtsad kaasmängud, improvisatsioon	praktiline esitus; rühmatöö

Kursuse lõpul õpilane oskab võrrelda keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi muusikat ning põhjendada oma arvamust kuulamisnäidete varal. Samuti kasutab ta digikeskkondi sihipäraselt muusika leidmiseks ja analüüsimiseks.

Muusika II kursus – Romantism. Rahvuslikkuse kujunemine muusikas

Kursus keskendub romantismiajastu maailmapildile, uutele žanridele, rahvuslike koolkondade kujunemisele ning Eesti pärimusmuusikale ja professionaalse muusikakultuuri algusele. Kursus loob silla Euroopa muusikaloo ja Eesti kultuuriloo vahele.

Õppe-eesmärgid

Kursuse lõpul õpilane:

1. võrdleb romantismiajastu ja 20. sajandi I poole muusika üldkultuurilist tausta ning selgitab muusika rolli ja tähendust inimkonna ajaloo ja eri ajastutel;
2. eristab muusikanäidete varal eri ajastute muusikat; põhjendab oma arvamust, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
3. leiab ja hindab infot allikakriitiliselt: koostab essee, referaadi, muusikaürituse arvustuse või lühiuurimuse, kasutades IKT võimalusi;
4. kirjeldab romantismiajastu muusika põhižanre ja väljendusvahendeid ning seostab neid ajastu maailmapildi, tundeelu, individuaalsuse ja rahvusliku eneseteadvuse kujunemisega;
5. selgitab rahvuslike koolkondade tekkepõhjusi ning seostab Euroopa rahvusliku muusika arengut eesti pärimusmuusika ja Eesti professionaalse muusikakultuuri kujunemisega;
6. kasutab muusikat kuulamisel eesmärgipäraselt digikeskkondi ja -rakendusi;
7. mõistab autoriõiguse põhimõtteid ja järgib neid muusikategevustes;
8. selgitab paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri vahelisi seoseid;
9. teab romantismi, rahvuslike koolkondade ja Eesti muusikakultuuri kujunemisega seotud heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ja muusika suursündmusi.

Õppesisu

Romantism. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Kammerlaul, klaveri- ja teised instrumentaalsed väikevormid, orkestrimuusika areng, sümfoonia, programmiline muusika, (sümfooniline poeem ja süit), lavamuusika areng (ooper, operett, ballett).

Rahvuslikud koolkonnad: Vene-, Norra ja Soome muusika. Žanre tutvustatakse heliloojate loomingust valikuliselt muusika kuulamise kaudu. Heliloojad: Franz Schubert, Fryderyk Chopin, Ferenc Liszt, Johannes Brahms, Giuseppe Verdi, Richard Wagner, Pjotr Tšaikovski, Edvard Grieg, Jean Sibelius.

20. sajandi I poole muusikastiilid ja suunad (hilisromantism, impressionism, ekspressionism, neoklassitsism). Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Muusikastiile tutvustatakse muusika kuulamise kaudu järgmiste heliloojate loomingust: Gustav Mahler, Richard Strauss, Claude Debussy, Maurice Ravel, Igor Stravinski, Arnold Schönberg. Käsitletud ajastute ja stiilide muusika Eesti teatrites ja kontserdisaalides nüüdisajal, klassikalised esituskosseisud: sümfooniaorkestrid, kammeransamblid, koorid; interpreedid.

Mõisted

Sümfoonia, sonaat, keelpillikvartett, instrumentaalkontsert, kammerlaul, klaveriminiatuurid (etüüd, prelüüd, nokturn, ballaad, eksprompt, rapsoodia jt), programmiline muusika, sümfooniline poem, sümfooniline süit, lavamuusika, ooper, ballett, operett, interpreet, virtuoos, atonaalsus, tonaalsus, dodekafoonia, kromaatileine helirida, dissonants.

Praktiliste tööde valik

1. Romantismi ja 20 sajandi I poole muusikanäidete eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.
2. Muusika kuulamistestid, kirjalikud tunni- ja kodutööd.
3. Paaris- või rühmatöö: lühiuurimuse koostamine valitud teema kohta.
4. Õppekäigud muusikaga seotud paigadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt.
5. Arvamuse avaldamine / arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus) ja/või õppekäikude kohta.

Õpitulemused

Õpilane:

1. tunneb romantismi ja 20. sajandi I poole ajastu üldkultuurilist tausta, loob seoseid varasemate aegade ja nüüdisaja muusikakultuuri vahel ning mõistab muusika rolli eri ajastuil;
2. eristab ja võrdleb muusikanäidete varal eri ajastute muusikat; põhjendab oma arvamust, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
3. leiab infot allikakriitiliselt: koostab essee, referaadi, muusikaürituse arvustuse või lühiuurimuse, kasutades infotehnoloogia ning digivõimalusi;
4. tutvub muusikaga tegelemise võimalustega, seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;
5. väljendab oma arvamust ning analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid muusikaüritusi ja õppekäike, rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara;
6. kasutab muusikat kuulates digikeskkondi ja -rakendusi;
7. tunneb autoriõiguse põhimõtteid ning järgib neid muusikategevustes;
8. kasutab musitseerides varasemalt omandatud muusikateadmisi ja -oskusi;
9. valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
10. laulab ühehäälsed laule kooli üritustel ja/või klassitunnis; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;

11. väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni; on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut.
12. väljendab oma seisukohti suuliselt ja kirjalikult, põhjendab neid ning arvestab arutelus erinevate vaatenurkadega;
13. tegutseb muusikalises tegevuses koostöiselt, vastutab oma panuse eest ning annab ja võtab vastu konstruktiivset tagasisidet.
14. leiab seoseid paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri vahel; teab Eesti heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ja muusika suursündmusi.

Valdkond	Õpitulemused kursuse lõpul	Õppesisu	Näited õppetegevustest ja hindamisest
Romantism	iseloomustab romantismi kultuuriloolist tausta ja muusika väljendusvahendeid	tundeelu, individuaalsus, looduse- ja müstikakujundid, rubato, laiendatud väljendusvahendid	mõistekaart; lühiessee
Žanrid ja vormid	tunneb romantismiajastu põhižanre ning oskab neid muusikanäidete põhjal eristada	soololaul, instrumentaalsed väikevormid, programmiline muusika, sümfooniline poem, ooper, ballett, operett	kuulamisvõrdlus; tööleht
Rahvuslikkus muusikas	selgitab rahvuslike koolkondade kujunemise põhjusi ja tähendust	rahvusromantism, folkloori mõju, Euroopa rahvuslikud koolkonnad	rühmaettekanne; võrdlev plakat
Eesti pärimusmuusika	tunneb eesti pärimusmuusika põhitunnuseid ja tähtsamaid nähtusi	regilaul, rahvapillid, rahvatantsud, uuem rahvalaul, laulumängud	pärimusnäite analüüs; praktiline laul või rütmiharjutus
Eesti professionaalne muusikakultuur	teab Eesti rahvusliku muusikakultuuri kujunemise põhisündmusi ja autoreid	esimesed rahvuslikud heliloojad, kooriliikumine, laulupidu, kutseline muusikaelu, ooperi- ja kontserdikultuur	ajatelg; lühireferaat
Praktiline ja loov tegevus	rakendab kursuse jooksul õpitut esituses, loovtöös või arvustuses	rahvusliku või romantilise repertuaari laulmine, helimaastiku loomine, kontserdiarvustus	loominguline ülesanne või arvustus

Kursuse lõpul õpilane mõistab, kuidas muutus muusika roll 19. sajandil ja 20. sajandi I poolel, ning oskab seostada romantismi ideid rahvusliku eneseteadvuse ja Eesti muusikakultuuri arenguga.

Muusika III kursuses – Eesti muusikalugu

Kursus käsitleb 20. ja 21. sajandi muusika mitmekesisust, Eesti muusika arengut, džassi, pop- ja rokkmuusikat ning digitaalse muusikakultuuri mõju. See kursuses toob ainekavasse selge nüüdisaegse mõõtme, mis varasemates versioonides jäi nõrgaks.

Õppe-eesmärgid

Kursuse lõpul õpilane:

1. võrdleb 20. ja 21. sajandi muusika üldkultuurilist tausta ning selgitab muusika rolli muutumist nüüdisaegses ühiskonnas, meedias ja digikultuuris;
2. eristab muusikanäidete varal 20. ja 21. sajandi muusikastiile, -suundi ja žanreid; põhjendab oma arvamust, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
3. leiab ja hindab infot allikakriitiliselt: koostab essee, referaadi, muusikaürituse arvustuse või lühiuurimuse, kasutades IKT võimalusi;
4. kirjeldab eesti pärimusmuusika, rahvusliku muusikakultuuri ja Eesti professionaalse muusika kujunemise põhijooni ning seostab neid Eesti ajaloo ja kultuurilise identiteediga;
5. selgitab Eesti muusika arengut 20. sajandi II poolel ja 21. sajandil ning tunneb olulisemaid autoreid, suundi ja muusikaelu nähtusi;
6. analüüsib džässit, pop-, rokk- ja elektroonilise muusika põhitunnuseid ning mõistab nende mõju ühiskonnale, noortekultuurile ja identiteedi kujunemisele;
7. kasutab muusikat kuulamisel eesmärgipäraselt digikeskkondi ja -rakendusi;
8. mõistab autoriõiguse põhimõtteid ja järgib neid muusikategevustes;
9. seostab muusikat vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse heaoluga ning kirjeldab muusikaga seotud edasiõppimise ja töö võimalusi;
10. teab 20. ja 21. sajandi Eesti muusikaga seotud heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid, festivale ja muid muusikaelu olulisi nähtusi.

Õppesisu

Pärimusmuusika. Folkloor, regilaul ja regilaulu liigid, rahvapillid, rahvatantsud, uuem rahvalaul, laulumängud. Pärimusmuusika seosed nüüdisajaga. Muusikanäited Eesti pärimusmuusikast.

Rahvuslikkuse kujunemine Eesti muusikas. Koorikultuuri ja laulupidude traditsiooni kujunemine ning seosed nüüdisajaga. Esimesed rahvuslikud heliloojad. Muusikanäidete valik järgmiste heliloojate loomingust: Aleksander Kunileid, Friedrich Saebelmann, Karl August Hermann.

Eesti professionaalse muusikakultuuri kujunemine. 20. sajandi I poole muusikastiilide ja suundade mõjud Eesti heliloojate loomingus. Eesti esimesed professionaalsed heliloojad ja muusikud, esimesed sümfoonilised ja vokaalsümfoonilised suurteosed eesti muusikas.

Rahvusliku helikeele kujunemine koorimuusikas, vokaal- ja instrumentaalmuusikas ning lavamuusikas. Muusikanäidete valik järgmiste heliloojate loomingust: Miina Härma, Mihkel Lüdig, Rudolf Tobias, Artur Kapp, Mart Saar, Cyrillus Kreek, Heino Eller, Eduard Tubin.

Ülevaade 20. sajandi II poole muusikastiilidest ja –suundadest (avangardism, minimalism, postmodernism). Muusikastiile tutvustatakse muusika kuulamise kaudu valikuliselt järgmiste heliloojate loomingust: John Cage, Pierre Boulez, Karlheinz Stockhausen, Steve Reich, Philip Glass.

Eesti muusika ja muusikaelu 20. sajandi II poolel. 20. sajandi II poole muusikasuundade peegeldused eesti koori- ja instrumentaalmuusikas. Uued suunad 21. sajandil.

Rahvuskultuuri kaotused 1940–1955, süvamuusika arengusuunad nõukogude okupatsiooni

tingimustes, laulev revolutsioon, muusika taasiseseisvunud Eestis. Muusikanäited valikuliselt järgmiste heliloojate loomingust: Eduard Tubin, Gustav Ernesaks, Veljo Tormis, Ester Mägi, Eino Tamberg, Jaan Rääts, Arvo Pärt, Lepo Sumera, Raimo Kangro, Alo Mattiisen, Urmas Sisask, Erkki-Sven Tüür, Tõnu Kõrvits, Helena Tulve, Pärt Uusberg jt.

Mõisted

Rahvamuusika, pärimusmuusika, regilaul, regivärss, uuem rahvalaul, vaimulik rahvalaul, rahvapillid, *liedertafel*'i-stiil, rahvusromantism, rahvuslik ärkamisaeg, laulupidu, hilisromantism, impressionism, neoklassitsism, ekspressionism, avangardism, postmodernism, minimalism, kromaatileine helirida, dissonants, konsonants, atonaalsus, tonaalsus, dodekafoonia, aleatoorika, eklektika *happening* ja *performance* (tegevuskunst), elektronmuusika, klaster, multimeedia, tintinnabuli, nüüdismuusika, tegevuskunst, popmuusika, levimuusika, süvamuusika.

Õpitulemused

Õpilane:

1. tunneb eesti pärimusmuusikat, rahvusliku muusikakultuuri sünni- ja arengulugu ning loob seoseid Eesti muusikakultuuri mineviku ja nüüdisaja vahel;
2. teab käsitletud 20. ja 21. sajandi üldkultuurilist tausta; loob seoseid varasemate aegade ja nüüdisaja muusikakultuuri vahel ning mõistab muusika rolli eri ajastuil;
3. eristab ja võrdleb muusikanäidete varal eri ajastute muusikat; põhjendab oma arvamust, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
4. leiab infot allikakriitiliselt: koostab essee, referaadi, muusikaürituse arvustuse või lühiuurimuse, kasutades infotehnoloogia ning digivõimalusi;
5. teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;
6. väljendab oma arvamust ning analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid muusikaüritusi ja õppekäike, rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara;
7. kasutab muusikat kuulates digikeskkondi ja -rakendusi;
8. tunneb autoriõiguse põhimõtteid ning järgib neid muusikategevustes;
9. on laulupidude traditsiooni edasikandja, kuulaja või koorilauljana ning analüüsib kogetut;
10. väljendab oma seisukohti suuliselt ja kirjalikult, põhjendab neid ning arvestab arutelus erinevate vaatenurkadega;
11. leiab seoseid paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri vahel; teab Eesti heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ja muusika suursündmusi;
12. tegutseb muusikalises tegevuses koostöiselt, vastutab oma panuse eest ning annab ja võtab vastu konstruktiivset tagasisidet.

Valdkond	Õpitulemused kursuse lõpul	Õppesisu	Näited õppetegevustest ja hindamisest
20. sajandi muusika	tunneb 20. sajandi olulisemaid stiilisuuendi ja helikeele muutusi	impressionism, ekspressionism, neoklassitsism, modernism, avangard, minimalism	kuulamisülesanne; võrdlev analüüs

Valdkond	Õpitulemused kursuse lõpul	Õppesisu	Näited õppetegevustest ja hindamisest
Eesti muusika 20.–21. sajandil	teab Eesti muusika olulisemaid autoreid, suundumusi ja institutsioone	Eesti muusika pärast Teist maailmasõda, koorimuusika, sümfooniline ja lavamuusika, nüüdismuusika, festivalid ja muusikaelu	esitlus ühe autori või nähtuse kohta
Džäss, pop- ja rokkmuusika	eristab põhilisi populaarmuusika suundumusi ja oskab kirjeldada nende mõju ühiskonnale	bluesi ja džässi juured, swing, bebop, rock'n'roll, rock, pop, elektrooniline muusika, hiphopi põhijooned	playlist'i analüüs; arutelu kultuurimõju üle
Muusika ja tehnoloogia	kasutab digivahendeid muusika otsimiseks, hindamiseks ja loomiseks; mõistab platvormikultuuri mõju	salvestamine, miksimine algtasemel, loop, biit, algoritmiline soovitussüsteem, voogedastusplatvormid, autoriõigus ja tehisaru kasutamise eetika	lihtne digiloovtöö; allikakriitiline ülesanne
Muusika, identiteet ja heaolu	analüüsib muusika mõju emotsioonidele, identiteedile ja kogukondade kujunemisele	muusika ja mälu, subkultuurid, protest, rituaal, heaolu ja vaimne tervis	refleksioon või arutlev kirjutis
Lõimiv loov- või uurimistöö	koostab individuaalse või rühmapõhise lõputöö kursuse teemal	kontserdiarvustus, taskuhääling, essee, videolugu, muusikaanalüüs või omaloominguline projekt	projekti esitlus ja eneseanalüüs

Kursuse lõpul õpilane suudab siduda ajaloolise muusikakäsitluse nüüdisaegse muusikaelu ja digikultuuriga. Ta mõistab, et muusika ei ole ainult pärand, vaid ka pidevalt muutuv praktika ja mõjuväli.

III. Soovituslikud läbivad töövormid kõigis kursustes

1. kuulamisanalüüs ja töölehed;
2. kontserdi, muusikaetenduse või ürituse (sh virtuaalse) arvustus;
3. loovtööd: improvisatsioon, kaasmäng, lihtne arranžering, digitaalne muusikapala;
4. esitlused, plakatid, taskuhäälingud või videolood;
5. koostööpõhised projektid, kus õpilased seovad muusika ajaloo, ühiskonna ja isikliku kogemusega.

Ainekava rakendamisel arvestatakse kooli õppekava, õpetaja professionaalset autonoomiat, õpilaste eelteadmisi ning piirkondlikku kultuurikonteksti. Vajadusel kohandatakse repertuaari, õppevorme ja hindamisülesandeid.

Dokumenti ajakohastatakse vastavalt kooli õppekava arengule, õigusaktide muudatustele ja õppepraktikast saadud tagasisidele.